

Hizkuntza

Erabileraren neurketa

28 | Beldurrezko eta Fantasiako
Zinema Astea

1. Sarrera

BAGERA Donostiako Euskaltzaleen Elkartek, euskararen erabilera areagotzea ardatz duela, Beldurrezko eta Fantasiako Zinema Astearen hizkuntza erabileraren neurketa egin du aurtengo edizioan 16. urtez.

Orain arte, Donostiako aisialdian eragina duten beste ekintza nagusietan ere hala egin izan dugu: Dferia, Giza Eskubideen Zinemaldia, Aste Nagusia, Jazzaldia, Donostiako Zinemaldia eta Beldurrezko eta Fantasiako Zinemaldia.

Garrantzitsua da oso euskararen erabilera normalizatzea eguneroko bizitzan. Era berean, gizarteari eskaintzen zaizkion aisialdirako kultur ekitaldietan euskararen presentzia areagotzea oso garrantzitsua da. Ostera ere, gogorarazi behar dugu euskara hizkuntza ofiziala dela Euskal Autonomia Erkidegoan. Gainera, Donostiako udal ordenantzek euskarari ofizialtasun hori aitortzen diote eta Udalak antolatutako ekintza guztietan euskarak lehentasuna izan behar duela esaten dute.

Beraz, Beldurrezko eta Fantasiako Zinema Astean antolatzen diren jardueretan euskararen erabilera idatzia zein ahozkoa areagotzea du helburu Bagera Elkartek; hau da, Beldurrezko eta Fantasiako Zinema Astean euskararen presentzia normalizatzea.

2. Metodologia

Asteak bere gain hartzen dituen momentu guztiak neurtzen saiatu gara: filmen aurkezpenak, euskaraz azpigitulua dutenak edota bikoiztutako filmak, programazio aurrerapenaren txostena, filmez filmeko gida, kartelak etab. neurtu ditugu.

Neurketa egiterakoan, hizkuntza erabilera 3 ataletan azaldu dugu eta kasu guztietan ele bitan egin zela adierazten dugunean, zehazki, euskaraz eta gaztelaraz egin zela esan nahi dugu.

a) Ahozko erabilera: Filmak, ekitaldi nagusiak, prentsaurrekoak, film emanaldietako ongi etorri eta aurkezpenak (ongi etorria, sarrerako lehen hitzak eta aurkezpena pelikulen xehetasunak ematerakoan) eta jendaurreko zerbitzuak aztertzen ditugu atal honetan. Zein hizkuntza erabiltzen den eta bakoitza zein neurritan erabiltzen den hartzen dugu kontuan.

b) Idatzizko materiala: Idatzizko material ugari izaten da Astean. Antolakuntzaren argitalpenak (filmez filmeko gida, programazioaren aurrerapen txostena, ...), kartelak, web gunea, errotulazioak etab. izaten ditugu aztergai.

c) Erakusketak: Atal honetan Astearen baitan antolatzen diren erakusketetan egiten den hizkuntza erabilera neurtzen dugu.

3. Ahozko erabilera

3.1. Filmak

Atal hau Zinema Astearen ekintzarik garrantzitsuena dela gogoan izan behar dugu. Aurten, asteak 41 film luze eman ditu eta horietatik, 14 euskaraz edo euskaraz azpidatziak izan dira (%34,15).

Film laburrei dagokienez, 33 labur eskaini dira eta horietatik 15 euskaraz edo euskarazko azpidatziekin (%45,45).

4 urte dira, euskaraz azpidatzitako lehen film luze bat proiektatu zela Antzoki Zaharrean. Ordura arte, euskaraz eskaintzen ziren proiektzioak Victoria Eugenia Antzokian izaten ziren eta Asteko **programazio nagusia**, berriz, Antzoki Zaharrean (Asteak proiektatzen dituen film ofizial guztiak, Inaugurazio eta Amaierako ekitaldiak, lehiaketak ... bertan egiten dira). Aurten, Antzoki Zaharrean 2 film luze eta labur bakarra proiektatu dira.

Sailez sail honakoak izan dira aurten eskaintako filmak eta euskarazko emanaldien kopurua:

Film luzeak:

- Film luzeen Sail Ofiziala: 23 filmetatik 2 film euskaraz edo euskarara azpidatziak izan ziren (“*Errementari*” eta “*Les Affames*” filmak) %8,70. Errementariaren kasuan bi emanaldi eskaini ziren; bata, Antzoki Zaharrean Inaugurazio ekitaldian (gaztelerazko azpidatziekin), eta bestea, Victoria Eugenia Antzokian (%13,04).
- “El Klasikazo 4k”: “Encuentros en la tercera fase” filma proiektatu zuten gazteleraz.
- “Zinepelmak”: Euskaraz azpidatzitako film bat proiektatu zuten eta gonbidatuek egin zituzten komentarioak euskaraz izan ziren.
- Haurrentzako zinema: 2 film luze proiektatu ziren eta biak euskarara bikoiztuak izan ziren.
- Beste proiektzioak:
  - Kontadores: 2 film luze proiektatu zituzten horietako bat euskaraz (%50)
  - Okendo Kultur Etxea: proiektatutako 3 filmetatik 0 euskaraz.
  - Kresala: Filma bakarra proiektatu zuten 0 euskaraz.
  - Emakumeen Zikloa: Proiektatutako 9 filmetatik 9 euskarazko azpidatziak izen zituzten (Victoria Eugenia Antzokian izan ziren) %100.

Film laburrak:

- Film laburren nazioarteko sailean: Antzoki Zaharrean 13 filmetatik 1 euskaraz azpidatzia izan zen ("*Shelter*") %16,67. Victoria Eugenia Antzokian, berriz, 13 laburrak euskarazko azpidatziekin proiektatu ziren Nazioarteko Film Laburren Maratoian.
- Film laburren animazioa: 9 film laburretatik 0 euskaraz.
- Espainiako film laburrak: 9 film lapur proiektatu zituzten, 0 euskaraz.
- Haurrentzako zinema: 2 labur proiektatu zituzten 2ak euskaraz.

3.2. Ekitaldi nagusien ongi etorri eta aurkezpenak**3.2.1. Aurkezpen Ekitaldia**

Ongi etorri eta aurkezpenak aztertzerakoan, kontuan izan behar dugu ekitaldi batzuk film bat baino gehiagoren emanaldia direla (normalean, laburren bat lehenengo eta luze bat edo gehiago ondoren), eta gehienetan ekitaldi osoak aurkezpen bat izan ohi duela eta ondoren filmeko zuzendariak hitz egiten duela.

BAGERAK behatutako ekitalditatik, Antzoki Zaharreko aurkezpenak 11k izan dute aurkezpena (hasierako eta amaierako ekitaldiak barne). Aurtengo Zinema Astea, euskara ia ez da erabili eta erabili den kasuetan agurretan izan da. Victoria Eugenia berriz, guztiak euskaraz izan dira.

3.2.1.1. Inaugurazio ekitaldia

Inaugurazio ekitaldia: Miriam Cabezak egin zituen aurkezle lanak Josemi Beltranekin batera. Agurra eta esaldi batzuk euskaraz esan bazituzten ere ekitaldi gehiena gaztelera hutsez egin zuten. Epaimahaikoen aurkezpena ere gaztelera hutsez izan zen baita Mari Jose Cantudoren aurkezpena (aurtengo Zinema Asteko irudiaren protagonista).

Jarraian Errementari filmaren aurkezpena egin zuten. Gaztelaraz ere. Kandido Urangak filmaren protagonistetako bat euskaraz beste esaldi pare bat bota zituen baina gainontzekoa gaztelaraz izan zen.

3.2.1.2. Amaiera ekitaldia

Miriam Cabezasek eman zion hasiera ekitaldiari elebitan. Josemik, euskara eta gaztelera tartekatu zituen hizkuntza bakoitzean informazio propioa eskainiz. Hala ere, gaztelaraz gehiago egin zuen (%20 euskaraz %80 gaztelaraz). Sari banaketan, euskara eta gaztelera tartekatu zuten.

3.2.2. Filmen ongi etorri eta aurkezpena

Filmen aurkezpenari dagokienez, euskara (erabili den kasuetan) hasierako aurkezpenean erabili da. Ondoren filmen zuzendariek gaztelania egin dute gehien bat eta beste hizkuntza bat erabili denean (frantsesa edo ingelesa) gaztelaniara itzuli dute. Aurkezpen guztietan gaztelania gailendu da nabarmen.

Behatutako 16 aurkezpenetatik 7 aurkezpenetan bakarrik erabili zen euskara eta gehienetan oso sinbolikoa izan zen: Animazioko film laburren maratoian (%40), urriaren 30eko *fanzinaren* aurkezpenean (%40). Urriaren 31ko *fanzinen* bi aurkezpenetan (agurrean bakarrik erabili zen), *Matar a Dios* filmaren aurkezpenean (agurrean bakarrik), film labur espainiarren maratoian (Aurkezpena bieletan egin zen eta Sara Casanovasek euskaraz egin zituen hitz batzuk) eta Black hollow cage filmaren aurkezpenean (aurkezpena gazteleraz izan zen arren zuzendariak esaldi batzuk irakurri zituen euskaraz).

3.3. Aurkezpen prentsurrekoa

Urriaren 19an, Fantasiako eta Beldurrezko Zinemaren 28. Asteko programazio osoa aurkeztu zen Victoria Eugenia Antzokiko Klub Aretoan.

Prentsurrekoan Miren Azkarate (Kultura Zinegotzia), Patxi Presa (Gipuzkoako Foru Aldundiko Proiektu Estrategikoen koordinatzailea), Joxean Muñoz (Eusko Jaurlaritzako Kultura sailburuordea) eta Josemi Beltran (Donostia Kulturako Zine arduraduna) izan ziren. Miren Azkaratek eman zion hasiera prentsurrekoari lehenengo euskaraz eta jarraian gazteleraz egin zuen (bi hizkuntzatan informazio bera emanaz). Foru Aldundiko ordezkaria Patxi Presak ere euskaraz lehenik eta ondoren gaztelaniaz egin zuen. Ondoren Josemi Beltranek hartu zuen hitza euskara eta gaztelania tartekatuz (informazio propioa eskaini zuen hizkuntza bakoitzean baina gaztelerazko azalpenak luzeagoak izan ziren). Galdera tarteaz gazteleraz zabaltzen zen baina ez zen galderarik egin. Azkenik Miren Azkaratek hartu zuen hitza gazteleraz.

Ekainaren 14an, Fantasiako eta Beldurrezko Zinemaren 28. Astearen kartela aurkeztu zen. Bertan, Mari Jose Cantudo eta Josemi Beltran hartu zuten parte.

Josemi Beltran gazteleraz hasi zuen prentsurrekoa eta jarraian euskaraz egin zuen. Hizkuntzik gabeko bideo labur bat proiektatu zen eta jarraian aurkezpena euskaraz egin zuen. Mari Jose Cantudoren aurkezpena eta elkarriketa gaztelera hutsez egin zen.

Programazioaren aurrerapena bieletan egin zen. Bi hizkuntzak tartekatuz eta hizkuntza bakoitzean informazioa propioa emanaz.

Asteazken zehar egindako prentsurrekoetan Jose Miguel Beltranek (Zinemaldiaren arduradunak) ematen zion hasiera prentsurrekoari, nahiko labur. Hizkuntz erabilera prentsurrekoan parte hartu behar zuen gonbidatuaren araberakoa izan zen. Gehienetan gaztelera gailendu da.

3.4. Jendaurreko zerbitzuak

Jendeari erantzuteko zerbitzuetan nolako harrera jaso ahal izan dugun neurtu nahi izan dugu.

Hainbat ekitalditan aretoen sarreretan zeuden langileekin euskaraz hitz egin ahal izan dugu, hala ere gehienetan, lehenengo hitza gaztelaniaz izan arren. Bestetik, Antzoki Zaharreko barran zeuden bi gazteak batek euskaraz zekien eta besteak euskaraz hitz egiteko gaitasunik ez izan arren ulermen maila nahikoa zuen euskaraz eskatu ezkeror zerbitzatzeko.

4. Idatzizko materiala

“Fantasiako eta Beldurrezko Zinemaren XXVIII. Astea”-ren katalogo ofizialean, astean zehar izango diren film eta bestelako ekintzei buruzko informazioa azaltzen da 106 orritan. Azalean Astearen kartela azaltzen da hiru eletan. Lehenengo orrian, babesle eta laguntzaileen logotipoak ageri dira eta azpian Zinema Astearen harremanetarako informazioa azaltzen da. Egoitzaren helbidearen kalea, helbide elektronikoa eta web orria gaztelaniaz (Reina Regente, 8-4º, cinema_cinema@donostia.org eta www.sansebastianhorrorfestival.com). Hurrengo orrian, erakunde ezberdinei eskerrak emateko orrialde bat dago, honen beheko aldean, Donostia Kulturaren egoitzaren helbidea eta Zinema Asteko lantaldearen fitxa teknikoa daude. Egoitzaren helbidea gaztelaniaz azaltzen da baina fitxa teknikoaren izenak euskaraz. Jarraian, epaimahaiari buruzko informazioa dago hiru eletan (euskaraz hizki beltzez lehenengo, gaztelaniaz grisez bigarrenik eta azkenik hizki beltzez ingelesez). Hurrengo orrialdeetan, filmei buruzko informazioa dakar hiru eletan eta izenburua jatorrizko hizkuntzan ageri da. Alboan datorren fitxa teknikoa ere hiru hizkuntzetan dago. Gainontzeko ekintzei buruzko informazioa ere hiru eletan dago.

Programazio liburuxkan, informazio guztia bi eletan idatzita dago (euskaraz hizki beltzez eta gaztelaniaz hizki grisez).

Liburuxkaren erdian, egitarau laburtua dakar taula batean. Filmen izenak berezko hizkuntzan idatzita daude eta dauden testu laburrak bieletan.

Euskaraz eskaintzen diren filmen programazio liburuxkan, Astean zehar euskaraz eskaintzen diren filmetarako 8 orriko programazio liburuxka euskara hutsez dago.

5. Ondorioak eta proposamenak

Orain arte azaldutako datuak aztertuz, atalez atal balorazio orokor bat egingo dugu jarraian.

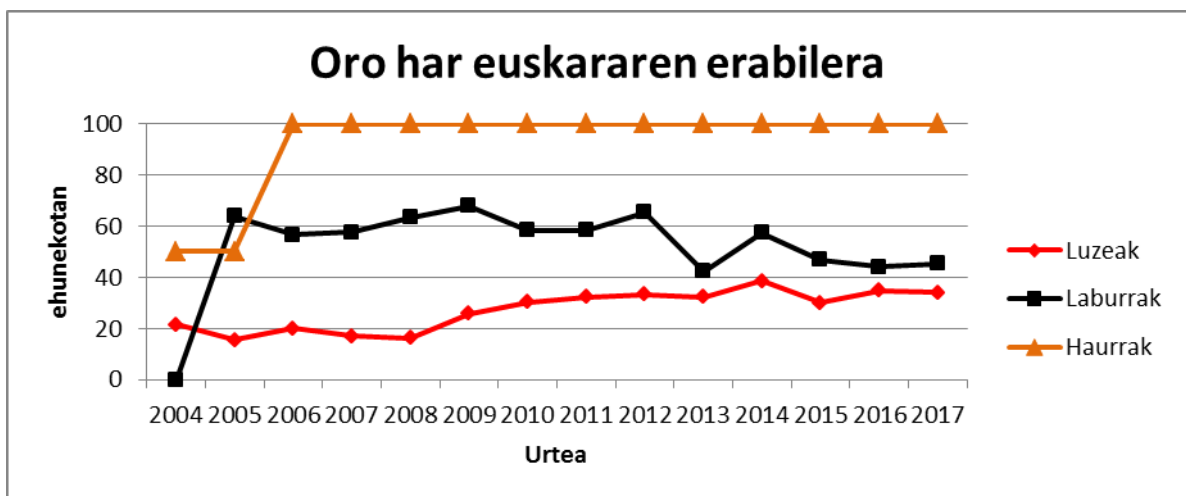
Ahozkoan eta film luzeetan erabilitako hizkuntzari dagokionean *Sail Ofizialeko* filmetan ez dago euskararen erabileraren ia garapenik azken urteetan kopururi dagokionez. Poztekoa da aurten inaugurazioan euskarazko film bat egon dela lehen aldiz baina proiektatu diren 23 filmeetatik 2 filmetan bakarrik izan dugu euskaraz entzun edo irakurtzeko aukera (Antzoki Zaharreko proiektioei dagokionez).

Aipatu beharra dugu, Okendo kultur Etxean 3 urte badirela Zinema Astearen baitan proiektzioak izaten direla eta 3 urteetan ez dela euskararen presentzia egon. Kontadoresen, aldiz, iaztik aurrerapausoak eman dira. Iaz, 4 filma proiektatu ziren guztiak gazteleraz. Aurten, proiektatutako 2 filmetatik bat euskaraz izan da (%50).

Film laburretan berriz, proiektatu diren 33 filmetatik 15ek izan dituzte euskarazko azpтитuluak eta 1 euskaraz izan da (aurten %45,45a, iaz %44,12a). Azken urteetan bezala, sail ofizialean lehiaketan parte hartutako film laburretan euskaraz izan ez diren film guztiak euskaraz azpidatziak izan dira. Estatuko film laburrei eta Animazio film laburren sail ofizialari dagokionez, ez da euskararen presentziarik izan.

Aurtengo Beldurrezko eta Fantasiako Zinema Astearen beraz, iazkoarekin alderatua, film luzeen kopurua jaitsi egin da 3tik 2ra baina emanaldiei dagokeenez mantendu da (Errementari filma bi alditan proiektatu zen, Antzoki Zaharrean inaugurazioan eta ondoren Victoria Eugenia Antzokian).

Hona hemen urtez urteko bilakaera grafikoa erakusten duten bi grafiko.

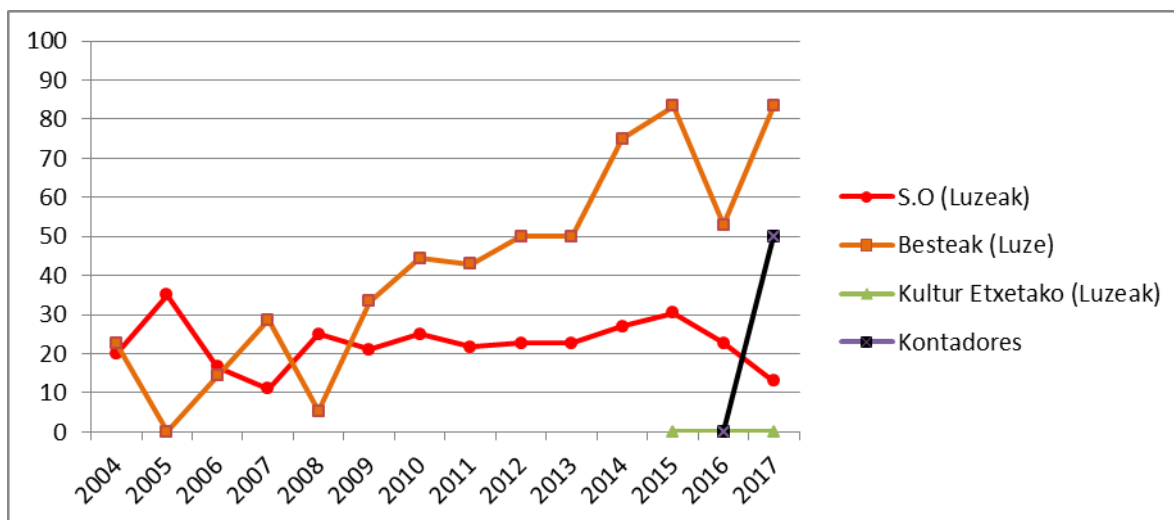

Oro har

	Luzeak	Laburrak	Haurrak
2003	14,29	0	100
2004	21,62	0	50
2005	15,56	64	50
2006	20	56,52	100
2007	17,07	57,69	100
2008	16,28	63,33	100
2009	25,81	68	100
2010	30,3	58,33	100
2011	32,43	58,33	100
2012	33,33	65,38	100
2013	32,35	42,42	100
2014	38,71	57,45	100
2015	30	46,87	100
2016	34,78	44,12	100
2017	34,15	45,45	100

Sailez sail

Film luzeen garapena

Zinema Asteko egunez eguneko filmen aurkezpenei dagokienez, Antzoki Zaharrean egin diren aurkezpen gehienetan ez da euskararen presentzia bermatu. 16 aurkezpenetatik 7 aurkezpenetan erabili da. Jarraian gonbidatu gehienek gaztelaniaz egin dute eta beste hizkuntza batean egin dutenean gaztelaniara itzuli egin da. Victoria Eugenia Antzokiko aurkezpenak berriz, euskara hutsean izan dira.

Ekitaldi nagusietan, Inaugurazio eta Amaierako ekitaldietan, hasierako ongi etorri eta sarrera ele bitan egin bada ere, ondoren gaztelania nagusitu da.

Urtero egiten den mozorro lehiaketan epaimahaikide, lehiakide zein aurkezlearen arteko elkarrizketak gaztelaniaz izan dira.

Prentsaurrekoei dagokionez, aurkezpen prentsaurrekoetan eta filmen aurkezpenetan egin den erabilera ezberdina izan da. Aurkezpen prentsaurrekoetan bi eletan egin da baina filmen prentsaurrekoetan gaztelania gailendu da eta gonbidatuek euskara zein gaztelania ez den beste hizkuntza erabili duenean itzulpena gaztelaniara egin da beti.

Azkenik, Jendeari erantzuteko zerbitzuetan lehen hitza gaztelania izan ohi da eta Antzoki Zaharreko tabernan zeuden bi langileak euskaraz egiteko gaitasunik ez zuten.

Idatzizko materialari dagokionez, antolakuntzak kaleratzen duen materialean elebitasuna mantentzen da (katalogo ofizialean, programazio liburuxkan, programazio taulan, prentsarako dossierretan, etab. ...). programazio liburuxkan filmen testu laburrak ez dira katalogo ofizialean agertzen diren testuak eta irakurterrazagoak dira. Tabernetako prezioen euskarria berriz, gaztelera hutsez zegoen.

Web orrian ere, informazioa guztia euskaraz irakur daiteke baina urteroko bi hutsune mantentzen dira oraindik: web orriaren helbidea bera (www.donostiakultura.com/terror/2013), harremanetarako helbidea (Donostia Kultura, Teatro Victoria Eugenia, Reina Regente 8, 4ª 20003 Donostia).

Sare sozialetan, Beldurrezko eta Fantasiako Zinema asteko facebookean antolakuntzatik bi hizkuntzak erabili dira era nahiko orekatuan.

Erakusketei dagokienez, erakusketen kanpoko pankarta handietan zein barruko informazio panel eta argazki oinetan elebitasuna bermatu da.

Azterketa orokorrean ikusita, idatzizko material eta euskarrietan elebitasuna mantentzen den bitartean, ahozko erabileran ez dela nahikoa uste du BAGERA Elkarteak.

Beraz, BAGERA Elkarteak ondokoa proposatzen dio Zinema Asteko antolakuntzari:

Filmei dagokionez, euskarak leku zabalago baten beharra duenez, gutxienez, aurreko urteetako emanaldi kopurua handitzen joatea proposatzen dugu, eta euskarazko emanaldiak handitzen joatea Antzoki Zaharreko proiektioetan.

Ekitaldi berezietan ere, euskararen erabilera areagotu behar da. Euskararen presentzia oso txikia jarraitzen duelako izaten. Gainera, ekitaldi hauetan, aurkezlea euskalduna izan ohi da eta horrek aukera ematen du euskararen normalizazioari begira aurrerapausoak emateko (sari banaketan, mozorro lehiaketan, hasiera eta amaierako ekitaldietan kasu). Horretaz gain, filmen aurreko aurkezpenetan gonbidatua beste hizkuntza batean hitz egiten duenean itzulpena euskaraz eta gaztelaniaz tartekatzea.

Zinemaldiaren aurretik egiten diren prentsaurrekoetan euskara gaztelaniaren neurrian erabiltzea. Gonbidatuak beste hizkuntza batean egiten dutenean itzulpena egiterako orduan euskara eta gaztelania tartekatzea. Moderatzaileak galderak egiten ditutenean euskaraz egitea.

Bestetik, Zinema astean zehar jendaurreko zerbitzuko langileei hizkuntza irizpideak zehaztea (lehen hitza euskaraz egitea, publikora lan egiten dutenak euskaraz dakitela bermatzea, ...).

Hau horrela, antolakuntzak badaki, bide horretan BAGERA Elkartearen laguntza behar izanez gero, beti prest izango gaituela.